

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20

בנושא החברה הישראלית - בין שבר לאיחוי) (25x2) – 50 נקודות

פרק שני: ספרי קריאה (1x50) – 50 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

שני הפרקים בבחינה הם חובה.

ענו על השאלות על פי ההוראות האלה:

מן הפרק הראשון (שירה) ענו על שתי שאלות.

מן הפרק השני (ספרי קריאה) ענו על שאלה אחת.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימת יצירות.

(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי.

ד. הוראות מיוחדות:

(1) רשמו בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם להשיב עליה.

(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

(3) שְׁמוּ לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – שירה

(שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי")

ענו על שתיים מן השאלות 1 - 6 (לכל שאלה – 25 נקודות).

1. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

נערה מן הקטמונים (התד ארז) / מירי בן שמחון

- 1 נערה שחורה עם חטטים בפנים
עליזה אלפנדרי
במקום שנועד לאנשים אחרים
מכבסת את בגדיה
- 5 כמי שעושה הטוב בעיני אלהים
אחר כך תדיח רצפה
ותתקן פרחים באגרטל
היא מתאימה את צבע החלצה לחצאית
היא לא שמה על החטטים בפנים
- 10 היא שמה על זה שכבה עבה של "מיק אפ"
ולא רואים כל כך.
בכלל זכיותיה והצלחותיה לא תלויות בזה
היא מקפידה למלא את חובותיה לפי הסדר
ואמונה היטב על מי "בסדר" מי "לא בסדר".
- 15 מדי פעם יש לה התפרציות, אבל בצדק
בהתחשב בעבודה שכל כך הרבה אנשים לא יודעים איך להתנהג
זה הטבע שלה
היא לא סובלת את כל אלה שאומרים שטיות
שאין להם טעם
- 20 ושלל שומרים על הכבוד שלהם
אמא שלה מתה מהתקף לב כשהיתה קטנה
ואבא שלה שרת בבית ספר ממלכתי דתי על יד הבית
היא אוהבת את האח שלה יעקב
שהתקדם בחיים
- 25 והוא אדמיניסטרטור במחלקת המשק של האוניברסיטה
אחראי על כך וכך עובדים

שְׁמִקְבָּלִים אֶת הַמְשִׁכָּת מִיָּדוֹ וְנוֹתְנִים לוֹ כְּבוֹד.

הִיא כְּתֻבָּנִית וּמִסְפִּיקָה 120 מְלִים בְּדָקָה

הַעֲבוּדָה זֶה הַדָּבָר הַכִּי חָשׁוּב בְּשִׁבְלָה בְּחַיִּים

כָּל בֶּקֶר בִּי 30: 7 בְּדִיוֹק רֹאִים אוֹתָהּ בְּתַחֲנָה 30

(יֵשׁ לָהּ קִבְּעוֹת וְגַם הַפְּנִסִּיָּה שֶׁלָּהּ מְסֻדָּרָת).

בְּשָׁעוֹת הַפְּנוּיּוֹת הִיא סוֹרְגָת גּוֹבְלָנִים

שֶׁקֻּנְתָּהּ בְּעִיר הָעֵתִיקָה בְּשִׁבָּת.

אֲשֶׁר מִתְקַשֵּׁר לַפְּעָמִים מִן הַמוֹסָד

אֲבָל הִיא לֹא מְרָאָה לוֹ פָּנִים כָּל כָּךְ 35

זֶה טוֹב בְּשִׁבְלִי שֶׁיֵּדַע שֶׁהִיא רְצִינִית

וְשֶׁלֹּא יִחְשֹׁב שֶׁהִיא תִּסְכָּסֵּם לִפְנֵי הַחֲתָנָה.

לַפְּעָמִים הִיא יוֹצֵאת עִם אֵחַ שֶׁלָּהּ יַעֲקֹב לְסָרֵט

מִגִּלְחָה לְמִשְׁעֵי וּבִנְעָלִים מְצַחֲצָחוֹת

וְכָל הַשְּׂכוּנָה רוֹאָה שֶׁהִיא מְבַלָּה 40

וְהַשֵּׁם שֶׁלָּהּ נִשְׁאָר נָקִי.

כֻּלָּם בְּשִׁכּוּנָה יוֹדְעִים שֶׁעֲלִיזָה הִיא בַּחוּרָה לֹלֵא רָבֵב

אוֹמְרָת "שְׁלוֹם" ו"מָה שְׁלוֹם הַיְלָדִים"

יוֹדַעַת לְתַפֵּר וְיוֹשֶׁבֶת בַּבַּיִת

בַּחוּרָה רְצִינִית. 45

יוֹם יְבוֹא וְהַמְזָל שֶׁלָּהּ יְבוֹא גַם כֵּן

יְבוֹא בַּחוּר לְעֵנֶן וְהִיא תִּתְחַתֵּן

וְתוֹלִיד יְלָדִים שֶׁיִּגְדְּלוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם

וְיַעֲרִיכוּ אֶת הָאִמָּא שֶׁלָּהֶם.

תֹּארוּ אֶת הַחֲתָנָהּ גוֹת שֶׁל עֲלִיזָה אֶלְפִּנְדֵּרִי, וְהַסְבִּירוּ אֶת הָעֲמִידָה שֶׁל הַמְשׁוֹרֶרֶת כִּלְפֵי הַתְּנַהּ גוֹת זֹ.

2. לַפְּנִיכֶם שִׁיר בִּלִּי שֵׁם (הַמִּתְחִיל בַּמִּלִּים "סְלִימָה אֶת דּוֹמְעַת") מֵאֵת אֲמִירָה הַס.

קְרֹאוּ אֶת הַשִּׁיר וְעֲנוּ עַל הַשְּׁאֵלָה שְׁאֲחֲרִיו.

בֵּית 1 סְלִימָה אֶת דּוֹמְעַת שֵׁם עֲדִין לֵיֵד הַפְּרִיז'יֵדֶר עִם בְּלוֹק הַקָּרֵחַ עַל

הָעִינִים שְׁלִי

זֶה הִזָּה בְּצָרִיף הַפֶּחַ

שׁוֹם קוֹסֶם מְאָרֶץ עוֹצוּ לִי לֶאֱן לְרוּץ לֹא בָּא

ממסמרת נפשי שלא תפרח
עמדתני לידך סלימה ולילה במעברה חלף מעלינו כמו צל כבד

בית 2 יש לילות שזכרון קקטוסים מעקצים בלשון ובגוף
כי אכלתי מפרי דעת הצפר

בית 3 הו ריח נרקיסים משכר
מושך רגלי ילד לרוץ עמק בתוך בצת נחל קישון
וזרים בידיו —
ריצת בקר חלומה אל לע הבצות המרהיב
הקיצתני אל בקר שכלו שכר ושעת בין שמשות אדירה
חפנה אל תוכיה ילדה קלת גוף נושמת נוף
פרוש לכל גולה אל עולמו.

בית 4 הייתי עשונה משי טהור ומלמלה
ונפשי מסרקות בפרח מסרק שולמית

בית 5 מה לך סלימה טרם נולדת נספית אל גמים נקשים זאת עודך
נצן מתהפך לאשה בעולת איש, ילדה יתומה מאב
ואין לה חובק. ורק אני נצבתי לך מרחוק על שפת היאור
מאספת אותך אל תוכי גרה אסופית

בית 6 עיניך כה קטנות ויוקדות רגש סתום
כמו חד חנית
כמו יהלום מלטש
בין עיי חרבות שמחתך
עוד בך דקלים ועסיס התמר.

תארו את הופעתם של שלושה מתיאורי הטבע בשיר, והסבירו את תרומתם לעיצוב העולם הרגשי של הדוברת.

3. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

נְעִילָה / פרץ דרור בנאי (1947)

תִּרְאֶה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
לֹא עוֹד זָר בְּעִירִי
כִּי לְוִיִּיתִי אֶת צְמִיחַת הַבְּתִים הָאֵלֶּה
עַד הֵייתִי לְמַתִּיחַת כְּבִישִׁים חֲדָשִׁים

תִּרְאֶה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
כִּי נִגְמַלְתִּי בְּמִשְׁךְ הַזָּמָן מֵעֶבְרִי
וְקִיּוּמִי פֶה שׁוֹב אֵינְנוּ מִתְּנֶה
אֲנָשִׁים מְבָרְכִים אוֹתִי בְּלִכְתִּי בְּרוּחַב

יֵשׁ לִי יְדִידִים מְעַט
וְאֵף לֹא שׁוֹנֵא אֶחָד
וְאִם בְּכָל זֹאת מִיִּשְׁהוּ פֶּעַם יִתְרַגֵּז אוֹ יִטְרַד
אֲזִי לֹא נוֹרָא

אֲנִי מְדַבֵּר בְּשִׁפְהָ הַזֹּאת כְּאִלּוּ נוֹלַדְתִּי בָּהּ
כִּכָּה זֶה בְּחַיִּים אִם מִתְגַּבְּרִים
וְדוֹחִים אֶת הַבֶּל הַסִּכָּנָה
הַיָּמִים בָּאִים כְּמוֹ מִתְּנֶה
וְהָאֵדָם סוֹפּוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִם קִיּוּמוֹ

על פי שיר זה, מה הם הרגשות של הדובר כלפי תהליך הקליטה בארץ? הסבירו והדגימו את דבריכם.

4. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו

תִּקּוּן הַרִיחוֹת / ארז ביטון

מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי,
טַעַם עָרֶק וְרִיחַ זַעֲפָרָן צוֹרֵב,
אֲנִי כָּבֵר לֹא אוֹתוֹ הִיָּלַד,
אֲבוֹד בֵּין רִגְלִים שְׂמִשְׁחָק סְנוּקֶר
בְּקִפָּה מְרֻקָּה
בְּלֹד.
עֲקֹשׁוּ חֲבֵרִים

אָני לומד לאַכל גלידע מ'בדלח
מאטו שמשמיע קולות של צפזפים
בָּעָר,
אָני לומד לפתח דלתות
בתבות נגינה עתיקות.

עכשו
נשים בטעם תות-שדה
מלמדות אותי להריח כריכות של שקספיר
מן המאה השבע עשרה
מלמדות אותי לשחק בחתול סימי
בתוך סלון ירק

חברים.

הסבירו והדגישו את המשמעות של הריחות והטעמים הנזכרים בשיר זה.

5. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

והגירת הורי / יהודה עמיחי

והגירת הורי לא נרגעה בי.
דמי ממשיך עדן לשקשק בדפנותי
גם אחר שקבר הנח הפלי על מקומו.
והגירת הורי לא נרגעה בי.
רוחות זמן רב על אבנים.
האדמה שוכחת צעדי דורכים בה.
גורל נורא. קטעי שיחה אחר חצות.
השג ונסיעה. לילה מזכיר ויום משפחה.
עיני שהסתכלו זמן רב לתוך מדבר גדול
ונרגעו מעט. אשה אחת. כללי משחק
שלא הסבירו לי היטב. חסי כאב וכבד.
עוד עכשו לבי, בקשי ישתרר
בלחם אהבתו היומיומית. הורי במו הגירתם.
על אם הדרך, בה אני תמיד יתום בלי אם,
צער מדי בשביל למוות, זקן מדי למשחקים.
ועיפות חוצב וריקנות המחצבה בגוף אחד.

אֶרְכֹּאֲלוּגְיָה שֶׁל עֵתִיד, בְּתֵי נִכּוֹת
שֶׁל מָה שְׁלֹא הָיָה. וְהַגִּירָת הַזֹּרִי
לֹא נִרְגָּעָה בִּי, וּמַעֲמִים מָרִים לְמִדָּתִי
שְׁפוֹת מְרוֹת לְמַעַן שְׁתִּיקוּתִי
בֵּין הַבְּתִים, אֲשֶׁר דּוֹמִים לְאַנְיוֹת תְּמִיד.
וּכְבֹּר עוֹרְקֵי וְגַם גִּידֵי כְּסָבֶד
שֶׁל חֲבָלִים שְׁלֹא אֶתִיר. וְאַחֲר־כֵּן
מוֹתִי וְסוֹף לְהַגִּירָת הַזֹּרִי.

" [...] לִילָה מְזֻפֵּיר יוֹם מְשֻׁפָּח" (שורה 8).
תארו והסבירו על פי דברים אלה ועל פי השיר כולו את ההשפעה של הגירת ההורים על הדובר.

6. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

ספור על הסבתא / אריה סיון

אֶתָּה רוֹצָה לְדַעַת מָה הָיָה פֶּה פֶּעַם בְּמָקוֹם הַזֶּה
לִפְנֵי הַכְּבִישׁ וְהַבְּתִים וְאֵילָנוֹת הַסָּרֶק?
חוֹל הָיָה פֶּה פֶּעַם בְּמָקוֹם הַזֶּה, חוֹל בְּתוֹלִי
וְסִבְתָּד הִיתָה הוֹלֶכֶת פֶּה מִתַּחַת לְשִׁקְמָה
5 וְצִפְרִים הָיוּ תוֹקְעוֹת מִקּוֹרֵיהֶן בְּפָרִי הַלֵּא מוֹנֵן
וּמִצִּצוֹת מַעַל רֹאשָׁה אֶת צִיּוּצֵי הַמִּלְחָמָה הַנוֹרָאָה מְכַל —
הַמִּלְחָמָה עַל שְׂטַח הַמַּחֲיָה.
וְסִבְתָּד, עֲלָמָה תַּמָּה, חֲשֻׁבָה לְפִי תַּמָּה
כִּי אֵלֶּה הֵן סִימְפוֹנִיּוֹת מִפְּלָאוֹת
10 לְכָבוֹד הַשַּׁחַר הַבּוֹקֵעַ מִחֲדָשׁ,
אוֹלֵי אֶפִּילוֹ לְכַבֹּדָה.
וְזֶה הֵבִיא אוֹתָהּ לְהִתְיָשֵׁב פֶּה, בְּמָקוֹם הַזֶּה —
וְאֶת הַשָּׂאָר אֶתָּה יוֹדֵעַ, בְּנוֹדָי.

הסבירו והדגישו את התרומה של הקולות ושל הנופים המתוארים בשיר בבניית משמעותו.

פרק שני – ספרי קריאה (50 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 7 – 9.

7. הכלב היהודי / אשר קרביץ

כותרת הספר "הכלב היהודי" משקפת את נקודת התצפית של דמות המספר ברומאן. הסבירו והדגו את התרומה של נקודת התצפית הזאת לבניית משמעות הספר.

8. קלקידן / דורית אורגד

קלקידן מתמודד עם קשיים ועם אתגרים אישיים וחברתיים. הסבירו והדגו קביעה זו באמצעות שלושה אירועים ברומאן.

שימו לב: על שאלה 9 אפשר לענות אן על פי הכלב היהודי / אשר קרביץ אן על פי קלקידן / דורית אורגד.

9. הסבירו והדגו מה מיוחד בעיניכם בספר שקראתם.

בתשובתכם התייחסו לשניים מההיבטים האלה: רקע, קונפליקטים, מפגש בין עולמות, דרך עיצוב מרכזית.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך